Geen generatiestrijd als de babyboomers eerlijk delen

Mei Li Vos

Paul de Beer prikt acht drogredenen over de strijd tussen de generaties door. Mei Li Vos, oprichter en voorzitter van het Alternatief voor Vakbond prikt verder. Waarom zou je als hoogopgeleide vroeg met pensioen willen? Werken is best leuk, en goed voor je bovendien.

De Beer: We hoeven niet langer door te werken
Vos: Hoezo, ben je niets meer waard na je 60e?

De Beer grijpt terug op de situatie van 100 jaar geleden, toen mensen in het zweet huns aanschijns 50 jaar werkten en bij het behalen van de pensioengerechtigde leeftijd in arren moede dood neervielen. Het grote verschil tussen toen en nu is dat wij in een open economie leven, en dat we langer leven. De omstandigheden zijn dus niet meer hetzelfde. De grondslag die we nodig hebben om ons mooie stelsel te betalen, hangt niet alleen af van het aantal mensjaren dat wordt gewerkt, maar ook van de kwaliteit van arbeid. Dat is vooral denkkracht, en niet meer uitputtende fysieke kracht. Dan is 40 jaar werken heel wat anders dan vroeger. Bovendien leven we langer en gaan we langer naar school.

Langer werken betekent overigens niet dat we terug moeten naar de armetierige tijden van het fin de siècle. Het is een gegeven dat mensen meer doen in minder tijd. Frankrijk leeft er nog redelijk van, met een 35-urige werkweek. Nederlanders zijn per uur veel productiever dan de Amerikanen. De Amerikanen werken van 8 tot 8, maar zitten de helft van de tijd laveloos naar het beeldscherm te turen. Dat neemt niet weg dat werken van je 25e tot je 60e werken - en dus gemiddeld 45 jaar niet - maar heel even mogelijk was, tijdens de toppen van de economische groei. Nu is een nieuwe balans nodig. Een waarin werk wordt uitgesmeerd over je leven, zonder je gek te werken om alles te kunnen betalen. Dat is de oorspronkelijke gedachte van de levensloopregeling, inclusief demotie nadat je je top op je 55e hebt bereikt.

Dat impliceert dat we de vooroordelen over oudere werknemers als drogreden

afserveren. Die vooroordelen zijn ontstaan in de tijden dat we te veel mensen onterecht in vut of wao konden laten afvloeien. Het is voor oudere werknemers prettiger werken als ze niet in op voorhand star of inflexibel heten. Ze zijn ervaren, ze kennen het klappen van de zweep en ze kunnen relativeren. Laten we die kwaliteiten eerst eens prijzen, voor we elkaar van allerlei onzinnigs beschuldigen met drogredenen om wel of niet te werken. En trouwens, werken is best leuk. Niet alleen vanwege het salaris, maar ook vanwege de zingeving, de sociale contacten en de mogelijkheid om naar een nog leukere baan over te stappen.

De Beer: Een overgangsregeling doet pijn, de oplossing is de prepensioenregelingen in stand houden.
Vos: Maar jongeren hoeven helemaal geen prepensioenregeling, liever een levensloop met echte keuzevrijheid.
De Beer stelt terecht dat vakbonden wel wat eerlijker mogen zijn over de lusten en lasten van de overgangsregeling. Zijn eigen oplossing, de bestaande prepensioenregelingen in stand houden, snijdt echter geen hout. Bovendien ? zie ook het eerste punt ? wat is er toch zo erg aan werken als je dat goed kunt combineren met alle andere belangrijke zaken in het leven?

Prepensioenregelingen, en dan vooral de stellige verwachting daarvan later te zullen genieten - zijn een namelijk een raar bijverschijnsel van de vut-regeling. De vut was ingevoerd om ouderen plaats te laten maken voor de jongeren op de arbeidsmarkt. Het was nooit bedoeld als een eeuwigdurend recht op vervroegd pensioen! Jongeren willen niet perse met prepensioen (als ze überhaupt al eens over pensioen hebben nagedacht), ze willen betekenisvol werk blijven doen en nog een beetje het leven naast dat werk kunnen betalen. Als je de prepensioenregelingen in stand houdt, kom je sowieso in een fase waarin de grondslag klein wordt: wanneer alle babyboomers met pre- en pensioen gaan.

De levensloopregeling, daarentegen, is er voor bedoeld om werken, leven en zorgen gelijkmatiger over je leven uit te spreiden, zodat je zo lang mogelijk van die combinatie kunt genieten. Nu persen we alles in die korte tijd tussen je 30e en 50e. De instituties dwingen werkgevers er bijna toe om mensen van boven de 50 af te schrijven.

De Beer: De staatsschuld is geen zware last voor toekomstige generaties, want die profiteren er ook van.
Vos: Daar zijn de economen het nog niet over eens en ik ben er ook nog niet uit.

De zogenaamde last van de staatsschuld is volgens de Beer een schijnlast. Tegenover de schuld van iedere baby staat namelijk ook een claim: de toekomstige generatie moet niet alleen rente en aflossing betalen, maar is tegelijkertijd ook de ontvanger van die rente en aflossing. De Beer stelt dat we gewoon voldoende belasting moeten heffen. Goed, daarmee staat De Beer in het ene kamp van de economen.

Het andere kamp maakt zich wel zorgen over de groeiende staatsschuld en hoe die zal drukken op de slinkende groep werkenden. Als de Beer stelt dat we gewoon belasting moeten heffen, dan zou mijn tegenvraag zijn: ***wie*** gaat dat ***hoe*** betalen? Wentelen we het meerendeel af op de jongere generatie en hun kinderen, of gaan we die extra belastingen ook heffen door bijvoorbeeld rijkere ouderen hetzelfde tarief te laten betalen? Ik persoonlijk wil nog wel kekke schoentjes kunnen blijven kopen na aftrek van de belastingen, Natuurlijk zie ik ook wel in dat dat een redelijk egoïstische zorg is. Maar als de heffing eerlijk uitvalt over rijken en armen, wil ik me daar best bij neerleggen en minder consumeren. Al vraag ik me af of dat nou wel weer zo goed is voor de motor van de Europese economie.

De Beer: De keten van solidariteit tussen jongeren en ouderen moet niet doorbroken worden.
Vos: Mee eens, maar dat geldt evengoed voor de babyboomers jegens de birthdippers.
Er is een keten van solidariteit die niet doorbroken zou moeten worden, volgens de Beer. Waar hij niet over spreekt is het kleine demografische probleempje dat we na de Tweede Wereldoorlog hebben gekweekt. In volle vreugde hoor, daar niet van. Maar de hobbel van babyboomers zet het geboortedipje van daarna heel erg onder druk. En al helemaal wanneer de birthdippers tegelijkertijd met de gevolgen van de mondialisering te maken krijgen. Die solidariteitsketen hoef je niet, en moet je ook niet verbreken. Maar je mag wel van de generatie die bulkt van het geld en de tijd verwachten dat ze - gezien hun aantal en rijkdom - een beetje meer overhevelen. Of minder vragen van de birthdippers die na 1958 zijn geboren. Als het allemaal gaat zoals de demografen voorspellen, is het daarna weer ***business as ususal***.

Over de AOW, ons staatspensioen: we moesten ergens beginnen en we zijn daar gelukkig al in 1957 mee begonnen. De mensen die er niet aan hebben bijgedragen maar het wel hebben genoten, hebben de oorlog meegemaakt. Zij hebben hard gewerkt aan de opbouw van Nederland. Mooi dus, dat de keten daar begonnen is. Ik kan daar alleen maar warme gevoelens bij krijgen. Leve Drees. (En De Beer doet er goed aan zijn oproep over het niet-verbreken van de keten ook aan de FNV te

vertellen.)

De Beer: Ouderen kunnen hun spaargeld niet eten.
Vos: Mee eens, ze leven liever van hun moestuintjes in hun huisjes in Frankrijk en Spanje. En jongeren leven niet graag in een renteniersstaat.
Spaargeld kan je niet eten, zegt de Beer. Gelukkig niet. De Beer heeft volkomen gelijk. In een renteniersstaat willen namelijk alleen maar ouderen leven. De jongeren die hun billen moeten wassen en maaltijden moeten koken, niet. Mijn voorzichtige suggestie voor een oplossing: ouderen langer gezond laten zijn, laten werken en mantelzorg fiscaal aftrekbaar maken. En ouderen ook lekker laten wonen in hun tweede huisje in Frankrijk en Spanje en niet erover zeiken dat de AWBZ ook in het buitenland te gebruiken is. Iedereen gelukkig. Niemand wil tenslotte zijn laatste dagen slijten in een anoniem verpleeg- of bejaardenhuis, maar liever zelf in een moestuintje met oleanders en olijfbomen rondscharrelen.

De Beer: Ouderen betalen de kosten van de vergrijzing niet helemaal zelf.
Vos: Dat klopt, en als het geld tegen de plinten klotst, kunnen ze dat wel meer doen.
Ouderen zouden de kosten voor de vergrijzing zelf betalen, schreef de moedige Bert de Vries, die bijkans Het Grote Geheim van het CBS en het CBP onthulde in zijn boek ***Overmoed en onbehagen***. (Dat geheim was zo geheim dat het in alle macro-economische verkenningen verstopt zat, maar inderdaad, wie leest die nou). Boekhoudkundig heeft de Vries gelijk volgens de Beer. Maar linksom of rechtsom moet de AOW, welke immers volgens omslagfinanciering wordt betaald, opgebracht worden. Vos is het geheel eens met de vriendelijke opmerking van de Beer. Daarom is het geen gek idee om de AOW te fiscaliseren of ouderen dezelfde belastingtarieven te laten betalen als de werkende generatie.

De Beer: De babyboomers hebben niet goed voor zichzelf gezorgd.
Vos: Dat valt best mee.
Volgens de Beer hebben babyboomers de hoogste belastingen betaald, de AOW van hun ouders gefinancierd en de vut betaald. Daarom is het niet terecht om te zeggen dat ze altijd goed voor zichzelf hebben gezorgd. Jongeren zouden gewoon voor hogere belastingen moeten pleiten, om zo hetzelfde te krijgen als wat de babyboomers kregen. Daar is Vos het niet mee eens.

Ten eerste is, als je alles bij elkaar optelt en aftrekt, zijn de babyboomgeneratie er wel degelijk het beste er van af gekomen. Babyboomers hebben van hun ouders naar school kunnen gaan, lang kunnen studeren en ze zijn laat aan het werk

gegaan. Ze hebben zeker na de jaren tachtig bovengemiddeld van de hypotheekrenteaftrek genoten en de waarde van hun huis zien vertwintigvoudigen. En of ze voor de vut hebben betaald is nog maar de vraag. De pensioenfondsen kunnen die cijfers niet overleggen. Sterker nog, in de jaren negentig zijn er premie-***holidays*** geweest voor veel werkenden. Als ze dan ook allemaal met vervroegd pensioen mogen gaan, kun je niet stellen dat ze niet goed voor zichzelf hebben gezorgd. Dat is allemaal niet hun eigen schuld, zo is het nu eenmaal gelopen door een reeks van beleidsbeslissingen en de vergroting van de welvaart toen zij jong waren. Per saldo hebben babyboomers meer gekregen dan ze hebben betaald. Dat is helemaal niet erg, maar dan mogen ze dat, nu ze met pensioen gaan, weer compenseren aan de verloren generatie en hun kinderen. Want de jongere generatie van nu zit echt niet te wachten op hogere belastingen en hoge pensioenpremies - net als de generaties voor hen.

De Beer: De strijd tussen de generaties komt er, als je er maar op blijft hameren.
Vos: Dat moeten we zien te voorkomen, en da's helemaal niet moeilijk.
Als de strijdkreet voor een generatiekloof constant wordt herhaald gaat ie er komen ook, met alleen maar verliezers, zegt de Beer. Daar is Vos het helemaal met hem eens. Jongeren willen namelijk helemaal geen strijd met hun ouders, opa's en oma's. Ze willen alleen voorkomen dat er een nieuw soort erfelijke ongelijkheid gaat ontstaan. Mensen met dure huizen, ruime pensioenen vererven dat aan hun kinderen. Dat creëert een nieuw soort rijken en een nieuw soort armen. De kinderen die geen fortuinlijke ouders hadden worden nog meer op een achterstand gezet. Bijvoorbeeld de kinderen van ouders die als gastarbeider hierheen werden gehaald en met schamele uitkeringen in de wao zijn gedumpt. En laten we redelijke mensen blijven, het hoeft geen strijd te worden als die ouderen het geld dat ze toch nooit op krijgen weer terug in de algemene pot stoppen. Dan kan de hopelijk links-liberale overheid dat weer gebruiken om kansarmoede te bestrijden. Dus, niet mokken, gewoon je fair share aan betalen Dan hebben we het er niet meer over en gaan we fijn met z'n allen een fietstochtje maken. In onze heerlijke zeeën van vrije tijd. Want vergeleken bij alle andere Europeanen, werken wij nog steeds het allerminst.